

Ніколаєнко Наталія Миколаївна
кандидат наук із соціальних комунікацій, асистент кафедри
ЮНЕСКО “Філософія людського спілкування”
та соціально-гуманітарних дисциплін
Харківський національний технічний
університет сільського господарства імені Петра Василенка

ОСУЧАСНЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ БІБЛІОТЕКИ ЗВО ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ

Ключові слова: якість, якість освіти, система управління якістю, бібліотеки ЗВО.

Модернізація сучасної системи вищої освіти України, підвищення рівня її якості є важливою завданням, яке обумовлюється трансформаційними процесами що відбуваються у суспільстві, процесами глобалізації, інтеграції, потребами формування умов для креативного розвитку науково-педагогічних працівників, аспірантів, студентів тощо.

Необхідність підготовки конкурентоздатних кваліфікованих фахівців, з достатнім рівнем професійних компетенцій, творчим мисленням, науковим світоглядом, що здатні успішно опанувати знання за допомогою дистанційної освіти, навчатися протягом життя, займатися самоосвітою передбачає також і трансформацію обслуговування користувачів наукових бібліотек ЗВО з метою сприяння якісній освіті.

Закони України «Про освіту», «Про вищу освіту», а також Європейські стандарти і рекомендації щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти – European Standards and Guidelines for Quality Assurance for

European Higher Education Area (ESG) 2015 р. вимагають наявності в ЗВО України внутрішніх та зовнішніх систем управління якістю, дотримання вимог академічної доброчесності, акредитацію освітніх програм тощо.

В Харківському національному технічному університеті сільського господарства імені Петра Василенка (ХНТУСГ) за наказом №01-08/331 від 30.12.2009 р. було створено Центр менеджменту якості для розробки, супроводу, удосконалення та розвитку системи менеджменту якості університету, яка є інструментарієм щодо забезпечення реалізації місії, бачення, цілей та політики університету з метою підвищення задоволеності споживачів освітніх послуг та наукових розробок. Цей наказ повною мірою стосується і Наукової бібліотеки, яка орієнтується в своїй діяльності на задоволення потреб користувача (клієнта), підвищення ролі бібліотекаря у вирішенні проблем якості освіти в інституції.

Якість освіти це відповідність результатів навчання вимогам, встановленим законодавством, відповідним стандартом освіти та/або договором про надання освітніх послуг[2,3]. Підвищення якості вищої освіти включає наявність необхідних ресурсів (кадрових, фінансових, матеріальних, інформаційних, наукових, навчально-методичних), організацію навчального процесу, контроль освітньої діяльності ЗВО та якість підготовки фахівців на всіх етапах навчання.

Теоретична база свідчить, що бібліотеки для якісного обслуговування користувачів звертаються до інноваційної (горизонтальної) моделі бібліотеки з рівноправними відносинами між бібліотекарем і користувачем та наданням йому вільного доступу до інформації, моделі «Бібліотека 2.0» з обслуговуванням віддалених користувачів в електронному середовищі, мобільної бібліотеки, яка містить книжки в електронному вигляді. Більшість цих моделей застосовується у діяльності наукових бібліотек ЗВО та призводить до нової якості інформаційного обслуговування користувачів [4].

Наукова бібліотека університету для надання якісних послуг враховує нові комунікаційні відносини поєднуючи класичну модель книгозбірні з

електронною бібліотекою, інституційним репозитарієм, інформаційним порталом «Наукометричні показники діяльності вчених ХНТУСГ», повнотекстовим ресурсом «Літопис ХНТУСГ», використанням мультимедійних технологій, навчанням інформаційної грамотності та системами соціальних комунікацій. Через сайт <https://library.khntusg.com.ua/> користувач (клієнт) отримує доступ до інформаційних повнотекстових ресурсів власної генерації – Репозитарій, Наукометричні показники діяльності вчених ХНТУСГ (Веб-портфоліо науковця), Літопис ХНТУСГ та наукових ресурсів, що надано у доступ провідними іноземними видавництвами Elsevier (БД SciVerse Scopus), Clarivate Analytics (БД Web of Science), Springer (БД Springer Link), John Wiley & Sons (БД Wiley) тощо [1].

Для дистанційного навчання створено електронну бібліотеку навчальних, навчально-методичних видань с доступом до повних текстів (майже 3тис.) через авторизацію в електронному каталозі, наразі користувачі використовують можливості університетського репозитарію, що налічує (близько 10 тис.) академічних текстів. В актуальному стані підтримується послуга електронної доставки документів (ЕДД) та міжбібліотечного абонементу (МБА). Корисними для користувачів залишається мультимедійний контент бібліотеки – віртуальні виставки, огляди, бюлетені нових надходжень, віртуальні довідки, що активно рекламуються, як на сайті бібліотеки так і у соціальних мережах. Завдяки підвищенню рівня інформаційного супроводу наукової, навчальної діяльності університету, активному впровадженню сучасних новітніх інформаційних технологій НБ для задоволення потреб користувачів інтегрує свої продукти і послуги в мережеве середовище, саме туди, де працюють користувачі. Співробітниками створено сторінки Наукової бібліотеки на Facebook <https://www.facebook.com/library.khntusg/>, Телеграм-каналі «НБ ХНТУСГ – читаємо разом!» https://t.me/s/khntusg_lib?before=16, YouTube каналі «Наукова бібліотека ХНТУСГ ім. Петра Василенка» https://www.youtube.com/channel/UCwRAVxLReIY3oyUU3Ai5_Pw.

Використання цифрових технологій, які зручні для всіх учасників освітнього процесу, дозволяє якісно задовольняти потреби користувачів, сприяти діджиталізації освітнього процесу. Так, Наукова бібліотека активно використовує безкоштовний сервіс Google Meet для проведення онлайн лекцій для користувачів, конференцій, тренінгів, відео зустрічей із користувачами і колегами тощо.

Ще один елемент системи забезпечення якості освіти - це політика щодо академічної доброчесності.

Для підтримки забезпечення якості освіти в Україні з листопада 2020 р. впроваджено проєкт «Ініціатива академічної доброчесності та якості освіти», реалізований Американськими радами з міжнародної освіти за сприяння Посольства США в Україні, МОН України та Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти <https://americancouncils.org.ua/programs/academiq/>. Проєкт допоможе наблизитись до стандартів якості освіти в США та в країнах Західної Європи.

В ХНТУСГ прийнято «Кодекс Честі», положення «Про порядок перевірки документів на наявність текстових запозичень», придбано комплексний онлайн-сервіс Unichesk для перевірки академічних текстів на наявність текстових запозичень. Фахівці НБ активно долучились до політики академічної доброчесності університету, сприяючи впровадженню світових стандартів академічного письма, культури публікацій та навчаючи здобувачів вищої освіти вимогам доброчесності, правилам цитування тощо.

Важливим чинником, що впливає на якість освіти є акредитація освітніх програм до яких фахівці бібліотек ЗВО дотичні, вони готують довідки, консультують гарантів освітніх програм, формують перелік навчальних, навчально-методичних видань, фахових періодичних видань, надають інформацію для звітів експертів тощо.

Таким чином осучаснення діяльності наукової бібліотеки ЗВО робить освітній процес максимально зручним і продуктивним як для викладача, так і

для студента, сприяє забезпеченню якості освіти, підняттю іміджу університету та визнанню його науковців в світі.

Список літератури

1. Ніколаєнко Н. М. Наукова бібліотека Харківського національного технічного університету сільського господарства імені Петра Василенка: сторінки історії та сучасність [Текст] / Н. М. Ніколаєнко // Вища школа. - 2020. - № 7-8. - С. 7-19.

2. Про освіту : Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII. – Дата оновлення: 30.03.2021. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (дата звернення: 17.05.2021).

3. Про вищу освіту : Закон України від 01.07.2014 р. № 1556-VII. Дата оновлення: 30.03.2021. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1556-18> л (дата звернення: 17.09.2021).

4. Шкурко, О. П. Управління якістю обслуговування користувачів наукових бібліотек закладів вищої освіти України: автореф. дис. на здобуття ступеня канд. наук із соціальних комунікацій: за спец. 27.00.03 Книгознавство, бібліотекознавство, бібліографознавство, 27 Соціальні комунікації: захищена 27.04.2021 / О. П. Шкурко; наук. кер. Л. Г. Петрова ; Харків. держ. акад. культури. – Харків: ХДАК, 2021. – 24 с.